جناب آقای بابائی مدیر کل محترم دفتر آسیای میانه قفقاز و روسیه

موضوع: ارسال گزارش تحلیلی بازار و تجارت

با سلام

احتراما به پیوست، **گزارش تحلیلی تحولات بازار و تجارت خارجی جمهوری تاجیکستان با تأکید بر فرصت‌ها و تهدیدهای پیش‌روی تجارت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۵-۴۱) که براساس جدیدترین آمار منتشره از سوی آژانس آمار جمهوری تاجیکستان**، با تمرکز بر آخرین تغییرات تقاضای وارداتی، روند سرمایه‌گذاری و پروژه‌های توسعه‌ای و همچنین فرصت‌ها و تهدیدهای پیش‌روی تجارت جمهوری اسلامی ایران تهیه شده، جهت استحضار و بهره‌برداری تقدیم می‌گردد.

در این گزارش، ضمن بررسی آخرین آمار تجارت خارجی تاجیکستان، تلاش شده است تحولات اخیر بازار از منظر **فرصت‌های عملی برای صادرات کالا، خدمات فنی و مهندسی، مشارکت در پروژه‌های زیرساختی و سرمایه‌گذاری مشترک** مورد ارزیابی قرار گیرد. بر اساس نتایج این بررسی، حوزه‌های **آب و آبیاری، برق و انرژی، ماشین‌آلات و تجهیزات، خدمات فنی و مهندسی، زیرساخت و تجهیزات صنعتی** از مهم‌ترین حوزه‌های دارای ظرفیت توسعه همکاری با طرف تاجیکی ارزیابی شده‌اند. همچنین، افزایش حضور رقبای اصلی، به‌ویژه چین و ترکیه، ضرورت اتخاذ رویکرد فعال‌تر و هدفمندتر در بازار این کشور را مورد تأکید قرار می‌دهد. لذا مراتب جهت مزید استحضار و دستور بهره برداری لازم ارسال میگردد.

محمد علی امیرفخریان
رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

شماره: ۱۴۰۵/۶/۰۷
۸۴۷۲۹۸۸

رونوشت:

- جناب آقای دکتر دهقان دهنوی رئیس کل محترم سازمان منضم به پیوست جهت استحضار
- جناب آقای قناد زاده معاون محترم خدمات تجاری منضم به پیوست جهت استحضار
- جناب آقای صفری مدیرکل محترم دفتر برنامه ریزی و پایش منضم به پیوست جهت استحضار و دستور بهره برداری لازم
- جناب آقای سلیمی مدیر کل محترم دفتر محصولات دانش بنیان و خدمات فنی و مهندسی منضم به پیوست جهت استحضار و دستور بهره برداری لازم

سازمان توسعه تجارت ایران

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان

بسمه تعالی

گزارش تحلیلی

تحولات بازار و تجارت خارجی جمهوری تاجیکستان

با تأکید بر فرصت‌ها و تهدیدهای پیش‌روی تجارت جمهوری اسلامی ایران

بررسی تحولات: تا پایان مرداد 1405

محمد علی امیرفخریان

رایزن بازرگانی ج.ا.ایران در تاجیکستان

تاریخ: ۶ شهریور ماه ۱۴۰۵

شماره گزارش: ۱۴۰۵-۴۱

معصومه زلفینی زاده قمی
چهارشنبه 25 شهریور 12:43
4677460a-1ecd-460a-97a5-e955b64092f0

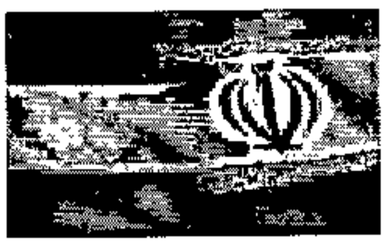

۱. خلاصه مدیریتی

بررسی آخرین تحولات اقتصادی و تجاری جمهوری تاجیکستان نشان می‌دهد که بازار این کشور در سال ۲۰۲۶ صرفاً از حیث حجم فعالیت اقتصادی توسعه نیافته، بلکه **الگوی تقاضا و نیازهای وارداتی آن نیز در حال تغییر است.** این تغییر، از منظر تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران اهمیت ویژه‌ای دارد؛ زیرا بخش قابل توجهی از رشد تقاضای جدید تاجیکستان در حوزه‌هایی مشاهده می‌شود که شرکت‌های ایرانی از ظرفیت تولیدی، فنی و مهندسی مناسبی برای حضور در آنها برخوردارند.

بر اساس آخرین آمار رسمی، در هفت‌ماهه نخست سال ۲۰۲۶، حجم تجارت خارجی تاجیکستان به حدود **۷,۹۴ میلیارد دلار** رسیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل **۴۲,۳ درصد افزایش** نشان می‌دهد. واردات کشور نیز با رشد **۳۸,۶ درصدی** به حدود **۶,۱۶ میلیارد دلار** رسیده است.

با این حال، اهمیت تحولات اخیر صرفاً در افزایش حجم واردات خلاصه نمی‌شود. بررسی ترکیب واردات نشان می‌دهد که در برخی گروه‌های مهم، رشد تقاضا بسیار بیشتر از متوسط کل واردات بوده است. به‌عنوان نمونه، واردات فلزات اساسی و محصولات فلزی حدود **۶۴ درصد**، ماشین‌آلات و تجهیزات **۳۸,۹ درصد**، محصولات نساجی **۴۸,۷ درصد** و وسایل حمل‌ونقل و قطعات **۲۹,۱ درصد** افزایش یافته است.

همزمان، سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت تاجیکستان نیز حدود **۳۵,۹ درصد** افزایش یافته و سرمایه‌گذاری در بخش تولید و توزیع برق به حدود **۱,۶ برابر** مدت مشابه سال قبل رسیده است. رشد **۷۶ درصدی** سرمایه‌گذاری در حمل‌ونقل و ارتباطات نیز از فعال‌تر شدن پروژه‌های زیرساختی حکایت دارد.

مجموع این تحولات نشان می‌دهد که بازار تاجیکستان در مقطع کنونی به سمت **تقاضای بیشتر برای کالاهای سرمایه‌ای، تجهیزات، زیرساخت، انرژی و خدمات فنی و مهندسی** در حال حرکت است.

از این منظر، مهم‌ترین فرصت‌های فعلی برای شرکت‌های ایرانی را می‌توان در حوزه‌های زیر جست‌وجو کرد:

۱. تجهیزات آب و آبیاری؛
۲. تجهیزات برق و انرژی؛
۳. ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی؛
۴. مصالح و تجهیزات فلزی و ساختمانی؛
۵. خدمات فنی و مهندسی؛
۶. ماشین‌آلات و تجهیزات کشاورزی؛
۷. صنایع پتروشیمی و محصولات پلاستیکی؛
۸. دارو و تجهیزات پزشکی؛
۹. نساجی و تولید مشترک؛
۱۰. مشارکت در پروژه‌های زیرساختی.

معصومه نائینی زاده قمی
چهارشنبه 25 شهریور 12:43
4677460a-1ecd-460a-97a5-e955b64092f0

در مقابل، افزایش حضور چین، روسیه، ترکیه و کشورهای منطقه در بازار تاجیکستان، محدودیت‌های بانکی و مالی مرتبط با تجارت ایران، هزینه و پیچیدگی حمل‌ونقل و همچنین رقابت شدید قیمتی، مهم‌ترین تهدیدهای پیش‌روی صادرکنندگان ایرانی محسوب می‌شود.

بنابراین، فرصت بازار تاجیکستان برای ایران واقعی و قابل توجه است، اما بهره‌برداری از آن نیازمند تغییر رویکرد از صادرات صرف کالا به سمت پروژه، تجهیزات، خدمات فنی، تأمین مالی و سرمایه‌گذاری مشترک است.

۲. تغییرات واقعی بازار تاجیکستان در سال جاری

یکی از مهم‌ترین نکات در تحلیل شرایط فعلی بازار تاجیکستان، توجه به تفاوت میان رشد اقتصادی و رشد تقاضای قابل تبدیل به فرصت تجاری است. در هفت‌ماهه نخست سال ۲۰۲۶، شاخص‌های تجارت خارجی کشور به شرح زیر بوده است:

شاخص	ژانویه–ژوئیه ۲۰۲۶	تغییر نسبت به مدت مشابه سال قبل
حجم تجارت خارجی	۷,۹۴۳ میلیارد دلار	+۴۲,۳٪
صادرات	۱,۷۸۳ میلیارد دلار	+۵۷,۲٪
واردات	۶,۱۶۱ میلیارد دلار	+۳۸,۶٪
کسری تجاری	۴,۳۷۸ میلیارد دلار	—

رشد نزدیک به ۴۰ درصدی واردات، در شرایطی که اقتصاد تاجیکستان همچنان با محدودیت‌های ساختاری مواجه است، نشان می‌دهد که تقاضای این کشور برای کالاها و تجهیزات خارجی در سال جاری به شکل محسوسی افزایش یافته است.

نکته قابل توجه آن است که رشد تجارت با کشورهای خارج از جامعه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع (CIS) با سرعت بیشتری نسبت به تجارت با کشورهای CIS صورت گرفته است.

گروه شرکای تجاری	حجم تجارت	رشد
کشورهای CIS	۳,۱۳۸ میلیارد دلار	۲۴,۶٪
کشورهای خارج از CIS	۴,۸۰۵ میلیارد دلار	۵۶,۹٪

این وضعیت نشان‌دهنده گسترش و متنوع‌شدن ارتباطات تجاری تاجیکستان با اقتصادهای خارج از فضای سنتی CIS است و از این منظر، برای کشورهایی نظیر ایران فرصت قابل توجهی ایجاد می‌کند.

۳. تغییر ساختار تقاضای وارداتی

بررسی گروه‌های اصلی کالایی نشان می‌دهد که رشد واردات در بخش‌های سرمایه‌ای و صنعتی، در مواردی به مراتب بیشتر از متوسط رشد کل واردات بوده است.

گروه کالایی	میزان رشد واردات
فلزات اساسی و محصولات فلزی	۶۴٪
محصولات نساجی	۴۸.۷٪
ماشین‌آلات و تجهیزات	۳۸.۹٪
محصولات حیوانی	۳۶.۵٪
محصولات گیاهی	۳۴.۴٪
روغن و چربی	۳۲.۵٪
وسایل حمل‌ونقل و قطعات	۲۹.۱٪
پلاستیک و محصولات پلاستیکی	۲۲.۷٪
مواد غذایی آماده	۱۷.۹٪

از منظر تحلیل بازار، این ارقام یک پیام روشن دارند: **تقاضای تاجیکستان در سال ۲۰۲۶ تنها متوجه کالاهای مصرفی نیست، بلکه به‌طور محسوسی به سمت کالاهای سرمایه‌ای، واسطه‌ای و مورد نیاز پروژه‌های توسعه‌ای حرکت کرده است.** این تغییر ساختار تقاضا با افزایش سرمایه‌گذاری داخلی کشور نیز هم‌خوانی دارد.

۴. سرمایه‌گذاری؛ موتور اصلی ایجاد تقاضای جدید

در هفت‌ماهه نخست سال ۲۰۲۶، سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت تاجیکستان حدود **۳۵.۹ درصد** افزایش یافته است. اهمیت این موضوع برای صادرکنندگان ایرانی در ترکیب این سرمایه‌گذاری‌هاست.

بخش برق و انرژی

سرمایه‌گذاری در تولید و توزیع برق به حدود **۷.۶۵۱ میلیارد سامانی** رسیده و تقریباً **۱.۶ برابر** مدت مشابه سال گذشته بوده است.

تجارت فردا - سامانه هوشمند بازرگانی
۲۵ شهریور ۱۲:۴۳
4677460a-1ec0-460a-9785-eg...e955b6409210

حمل‌ونقل و ارتباطات

سرمایه‌گذاری در این حوزه حدود **۷۶ درصد** افزایش یافته است.

ساخت‌وساز

حجم سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های غیرتولیدی نیز به حدود **۷.۶۷۹ میلیارد سامانی** رسیده است. از کنار هم قرار دادن این ارقام می‌توان نتیجه گرفت که بخش مهمی از تقاضای جدید بازار تاجیکستان ناشی از **پروژه‌های توسعه زیرساختی و ایجاد ظرفیت جدید اقتصادی** است. بنابراین، برای ایران، موضوع صرفاً صادرات کالا نیست؛ بلکه بازار جدیدی برای **تجهیز پروژه‌ها و ارائه خدمات فنی و مهندسی** در حال شکل‌گیری است.

۵. ماشین‌آلات و تجهیزات؛ یکی از مهم‌ترین فرصت‌های فوری

واردات ماشین‌آلات و تجهیزات در هفت‌ماهه نخست ۲۰۲۶ از حدود **۶۵۰ میلیون دلار به ۹۰۳.۵ میلیون دلار** افزایش یافته است. این افزایش حدود **۲۵۳ میلیون دلار** بوده و رشد **۳۸.۹ درصدی** را نشان می‌دهد. این گروه شامل طیف وسیعی از تجهیزات از جمله پمپ‌ها، موتورها، ژنراتورها، ترانسفورماتورها، تجهیزات سرمایشی و سایر ماشین‌آلات صنعتی است.

ارزیابی فرصت برای ایران

زمینه	ظرفیت حضور ایران	ارزیابی
پمپ و تجهیزات آب	بسیار بالا	بسیار جذاب
تجهیزات برق	بالا	بسیار جذاب
ماشین‌آلات کشاورزی	بالا	جذاب
تجهیزات صنعتی	بالا	جذاب
تجهیزات ساختمانی	بالا	جذاب
تجهیزات کارخانه‌ای	بالا	جذاب

در این بخش، شرکت‌های ایرانی در صورتی که بتوانند **قیمت رقابتی، خدمات پس از فروش و شرایط پرداخت مناسب** ارائه دهند، از ظرفیت مناسبی برای افزایش سهم بازار برخوردارند.

چهارمین کنفرانس و نمایشگاه بین‌المللی معدن، صنایع معدنی و صنایع وابسته
1243 شهریور 25
46774600-9785-ecd-4600-9785-e55b6409210

۶. فلزات و محصولات فلزی؛ مهم برای بخش ساخت‌وساز

واردات فلزات اساسی و محصولات فلزی از حدود **۴۸۶.۵ میلیون دلار به ۷۹۸ میلیون دلار** رسیده و رشد حدود **۶۴ درصدی** داشته است. این رشد قابل توجه می‌تواند با افزایش فعالیت‌های ساختمانی، زیرساختی، صنعتی و انرژی در ارتباط باشد. از منظر صادرات ایران، فرصت بالقوه تنها در صادرات فولاد یا فلزات خام خلاصه نمی‌شود؛ بلکه می‌توان حوزه‌های زیر را نیز مورد توجه قرار داد:

- لوله و اتصالات؛
- سازه‌های فلزی؛
- سیم و کابل؛
- مخازن؛
- تجهیزات فلزی صنعتی؛
- قطعات و تجهیزات پروژه‌ای؛
- مصالح ساختمانی تخصصی.

با این حال، در این حوزه رقابت کشورهای چین، روسیه، قزاقستان و ازبکستان جدی است

۷. انرژی و برق؛ بازار دارای اولویت بالا

افزایش حدود ۱.۶ برابری سرمایه‌گذاری در تولید و توزیع برق، در کنار رشد واردات ماشین‌آلات و تجهیزات، یک نشانه مهم از شکل‌گیری تقاضای جدید در بخش انرژی است. از جمله حوزه‌های قابل بررسی برای شرکت‌های ایرانی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

حوزه	ظرفیت صادرات/همکاری ایران
ترانسفورماتور	بالا
تابلو و تجهیزات برق	بالا
کابل و تجهیزات انتقال	بالا
ژنراتور	بالا
تجهیزات کنترل و اتوماسیون	متوسط تا بالا
تجهیزات نیروگاهی	بالا
خدمات مهندسی برق	بسیار بالا

از آنجا که پروژه‌های انرژی معمولاً مقیاس بالایی دارند، ورود موفقیت‌آمیز به این بازار می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر ارزش صادرات خدمات و کالاهای ایرانی داشته باشد.

۸. آب و آبیاری؛ فرصت راهبردی برای ایران

حوزه آب و آبیاری از جمله بخش‌هایی است که در آن **توان فنی ایران با نیازهای تاجیکستان هم‌پوشانی قابل توجهی دارد.** همکاری دو کشور در حوزه آب و انرژی نیز در سال ۲۰۲۶ در سطح رسمی مورد توجه قرار گرفته است. از این رو پیشنهاد می‌شود شرکت‌های ایرانی در این حوزه صرفاً به صادرات یک محصول مانند پمپ یا لوله اکتفا نکنند. مسلما مدل مطلوب در این خصوص از **مطالعه و طراحی و تأمین تجهیزات تا نصب و راه‌اندازی و خدمات پس از فروش را در بر میگیرد.** چنین مدلی ضمن افزایش ارزش قرارداد، احتمال موفقیت شرکت ایرانی در رقابت با تأمین‌کنندگان صرفاً کالایی را افزایش می‌دهد.

۹. نساجی؛ فرصت صادراتی و سرمایه‌گذاری

واردات محصولات و مواد نساجی در هفت‌ماهه نخست ۲۰۲۶ حدود **۴۸,۷ درصد** افزایش یافته است. در سفر مقام عالی وزارت و مذاکرات با آریالای شیر علی کبیر موضوع ایجاد کارگروههای **صنعتی مشترک** و توسعه همکاری در حوزه صنعت نساجی مطرح شد. بنابراین در این بخش مدل جذاب می‌تواند ایجاد ارزش افزوده مشترک برای تامین نیاز داخل و توسعه بازارهای صادراتی مشترک باشد.

۱۰. مواد غذایی؛ بازار جذاب اما رقابتی

رشد واردات محصولات گیاهی، حیوانی، روغن و مواد غذایی فرآوری‌شده نشان می‌دهد که بازار مواد غذایی تاجیکستان همچنان ظرفیت قابل توجهی دارد. با این حال، این بازار به دلیل حضور قوی کشورهای همسایه، به‌ویژه ازبکستان و قزاقستان، و همچنین حضور ترکیه و چین، رقابتی‌تر از بخش‌های پروژه‌ای است.

۱۱. پتروشیمی و محصولات پلاستیکی

واردات پلاستیک و محصولات پلاستیکی در هفت‌ماهه نخست سال ۲۰۲۶ حدود **۲۲,۷ درصد** افزایش داشته است. ایران با وجود آسیب دیدگی برخی از زیر ساختهای پتروشیمی در جنگ تحملی از نظر تولید محصولات پتروشیمی مزیت بالقوه دارد، اما در محصولات عمومی و قیمت‌محور، رقابت چین و سایر تأمین‌کنندگان می‌تواند شدید باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود شرکت‌های ایرانی بیشتر به سمت مواد اولیه؛ محصولات نیمه‌ساخته؛ لوله و اتصالات؛ محصولات صنعتی و مواد مورد نیاز بسته‌بندی حرکت کنند

۱۲. خودرو و حمل‌ونقل

معصومه نائینی زاده قمی
چهارشنبه 25 شهریور 12:43
4677460a-1ecd-460a-97a5-e955b64092f0

واردات وسایل نقلیه و قطعات در این دوره حدود **۲۹,۱ درصد** افزایش یافته و به حدود **۷۷۱ میلیون دلار** رسیده است. با توجه به حضور فزاینده خودروسازان چینی در بازار تاجیکستان، ورود ایران به بازار خودروهای سواری با رقابت سنگینی مواجه خواهد بود. در مقابل، حوزه‌های: قطعات یدکی، تجهیزات تعمیرگاهی، خدمات تعمیر و نگهداری می‌تواند برای ایران مناسب‌تر باشد.

۱۳. جایگاه ایران در بازار تاجیکستان

بر اساس آمار منتشر شده از سوی آژانس آمار وابسته به دولت تاجیکستان در هفت‌ماهه نخست ۲۰۲۶، تجارت تاجیکستان و ایران به حدود **۳۱۲ میلیون دلار** رسیده و نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود **۲۴,۳ درصد** افزایش داشته است.ترکیب تجارت به شرح زیر بوده است:

شاخص	ارزش
تجارت دو کشور	۳۱۲,۱ میلیون دلار
صادرات تاجیکستان به ایران	۶۲,۱ میلیون دلار
واردات تاجیکستان از ایران	۲۵۰ میلیون دلار

با وجود رشد تجارت، فاصله ایران با تأمین‌کنندگان اصلی بازار همچنان قابل توجه است. در همین دوره، سهم چین از واردات تاجیکستان حدود **۲۷,۳ درصد** و سهم روسیه حدود **۲۳ درصد** بوده، در حالی که سهم ایران حدود **۴,۱ درصد** گزارش شده است. بنابراین می‌توان گفت: **روند حضور ایران مثبت است، اما هنوز از ظرفیت واقعی بازار تاجیکستان به‌طور کامل استفاده نشده است.**

۱۴. مهم‌ترین رقبای ایران

کشور	مزیت اصلی در بازار تاجیکستان
چین	سرمایه، تأمین مالی، قیمت و مقیاس تولید
روسیه	شبکه تجاری و حضور نیروی کار تاجیک
قزاقستان	نزدیکی جغرافیایی و شبکهCIS
ازبکستان	نزدیکی جغرافیایی و تولید منطقه‌ای
ترکیه	برند، کیفیت و شبکه تجاری
ایران	قیمت رقابتی، فناوری، خدمات فنی و مهندسی و ظرفیت صنعتی

از این جدول می‌توان نتیجه گرفت: **مزیت رقابتی ایران در بازار تاجیکستان** در ترکیب **قیمت، کیفیت، خدمات و توان اجرای پروژه** تعریف شود.

گزارش تخصصی بازار تاجیکستان
12:43 ۲۵ شهریور
467746a1ecd-460a-97a5-ege955b64092f0

۱۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بررسی آخرین تحولات بازار تاجیکستان در سال ۲۰۲۶ نشان می‌دهد که این کشور در مقطع فعلی با **افزایش محسوس تجارت خارجی، رشد واردات، افزایش سرمایه‌گذاری و توسعه پروژه‌های زیرساختی** مواجه است.اما نکته اصلی برای تجارت ایران، صرفاً رشد حجم بازار نیست؛ بلکه **تغییر ترکیب تقاضا** است. رشد ۳۸,۹ درصدی ماشین‌آلات؛ ۶۴ درصدی فلزات؛ ۴۸,۷ درصدی محصولات نساجی و ۲۹,۱ درصدی حمل‌ونقل؛ در کنار افزایش ۳۵,۹ درصدی سرمایه‌گذاری ثابت و رشد حدود ۱,۶ برابری سرمایه‌گذاری در برق، نشان می‌دهد که **تاجیکستان در حال ایجاد ظرفیت‌های جدید تولیدی و زیرساختی است.** این شرایط برای ایران یک پنجره فرصت ایجاد کرده است. با این حال، این پنجره به صورت خودکار به افزایش صادرات ایران منجر نخواهد شد. چین، روسیه، ترکیه و کشورهای منطقه در حال افزایش حضور خود در بازار تاجیکستان هستند و در بسیاری از موارد علاوه بر کالا، **تأمین مالی، سرمایه‌گذاری و اجرای پروژه** را نیز ارائه می‌کنند. از این رو، مزیت ایران باید بر سه محور زیر متمرکز شود:

1. **توان فنی و مهندسی**
2. **تجهیزات و کالاهای صنعتی با قیمت رقابتی**
3. **سرمایه‌گذاری و تولید مشترک**

بر این اساس، **آب و آبیاری، برق و انرژی، ماشین‌آلات و تجهیزات، خدمات فنی و مهندسی و زیرساخت** در شرایط فعلی مهم‌ترین حوزه‌های قابل پیگیری برای توسعه حضور اقتصادی ایران در تاجیکستان ارزیابی می‌شوند.

منبع اخذ آمار و اطلاعات:

آژانس آمار نزد ریاست جمهوری جمهوری تاجیکستان، گزارش وضعیت اجتماعی–اقتصادی جمهوری تاجیکستان، ژانویه تا ژوئیه ۲۰۲۶.

محمد علی امیرفخریان

رایزن بازرگانی ج.ا.ایران در تاجیکستان

شهریور ۱۴۰۵

معصومه نائینی زاده قمی چهارشنبه 25 شهریور 12:43
4677460a-1ecd-460a-97a5-e955b6409210